

Pensionsavtal för arbetstagare hos staten m.fl. (PA 03)

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 §

Avtalet gäller för arbetstagare som har sådana statliga eller i bilaga 1 angivna icke-statliga anställningar för vilka Arbetsgivarverket har rätt att sluta kollektivavtal om anställningsvillkoren med undantag för

1. arbetstagare för vilka regeringen utfärdar särskilda pensionsbestämmelser eller arbetstagare som enligt särskilt avtal med arbetsgivaren omfattas av andra pensionsbestämmelser,
2. arbetstagare i försvarsmaktens reserver, väg- och vattenbyggnadskåren eller civilförsvarets krigsorganisation,
3. arbetstagare på reservstat,
4. arbetstagare som är lokalanställda utom riket.

Anslutningsvillkor

2 §

Avtalet gäller inte för

1. arbetstagare som inte har fyllt 18 år,
2. arbetstagare som vid anställningstidpunkten har uppnått pensionsåldern enligt detta avtal,
3. arbetstagare som vid anställningstidpunkten uppbär tjänstepension, om inte arbetsgivaren medger att avtalet skall gälla,
4. arbetstagare som är anställd för tjänstgöring som inte uppgår till minst 20 procent av heltidstjänstgöring vad avser förmånsbestämd ålderspension enligt 4 kap.,
5. arbetstagare som är född 1942 eller tidigare,
6. arbetstagare med 60 års pensionsålder enligt 7 § som är född 1947 eller tidigare.

Vissa definitioner

3 §

Arbetsgivaren

Arbetsgivarverket eller den myndighet som Arbetsgivarverket bestämmer, om inte regeringen föreskriver något annat.

Lokal arbetstagarorganisation

Den del av en central arbetstagarorganisation som denna bestämmer, i förekommande fall med stöd av huvudavtalet.

Arbetsgivarbeslut

4 §

Innan arbetsgivaren fattar beslut enligt 1 § punkt 1 eller 2 § punkt 3 skall den lokala arbetstagarorganisationen informeras om det tilltänkta beslutet.

Den lokala arbetstagarorganisationen har rätt att begära förhandling med arbetsgivaren om det tilltänkta beslutet. En sådan begäran skall göras skyndsamt, dock senast inom fem arbetsdagar räknat från den dag då organisationen fick information om beslutet.

Om parterna inte enas vid en sådan förhandling eller om förhandlingen inte begärs inom angiven tid, får arbetsgivaren besluta i frågan.

Bestämmelserna i första – tredje styckena ersätter bestämmelserna om arbetsgivarens skyldighet enligt MBL i den utsträckning dessa är dispositiva.

Avtalets omfattning

5 §

Pensionsförmånerna enligt avtalet utgörs av

1. Avgiftsbestämda pensioner enligt 3 kap.
  - a) individuell ålderspension enligt 9 §
  - b) kompletterande ålderspension enligt 10-11 §§
2. Förmånsbestämda pensioner enligt 4 – 7 kap.
  - a) ålderspension enligt 4 kap.
  - b) sjukpension enligt 5 kap.
  - c) efterlevandepension enligt 6 kap.
  - d) intjänad pension enligt 7 kap.

Finansiering

6 §

Pensionsförmånerna finansieras av arbetsgivaren.

1. Avgiftsbestämd pension enligt 5 § punkt 1 a.

Arbetsgivaren finansierar pension genom att betala avgift för pensionsförsäkring hos försäkringsgivare som uppfyller av parterna fastställda villkor. Förutom vad som följer av detta avtal gäller vederbörande försäkringsgivares försäkringsvillkor och försäkringstekniska riktlinjer.

2. Avgiftsbestämd pension enligt 5 § punkt 1 b.

Arbetsgivare som inte är affärsverk finansierar pension genom att betala avgift för försäkring i Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO). Affärsverk kan välja mellan att finansiera pension genom försäkring i FSO eller genom skuldföring. Därvid gäller FSO:s försäkringsvillkor och försäkringstekniska riktlinjer i tillämpliga delar.

3. Förmånsbestämd pension enligt 5 § punkt 2.

Arbetsgivare som inte är affärsverk finansierar pension försäkringsmässigt genom att betala avgifter till den försäkringsadministratör som skall anlitas av statliga arbetsgivare. För beräkning av avgifter samt för beräkning av pensionsbelopp vid ändring till fribrev enligt 31 § gäller de försäkringstekniska riktlinjer som enligt premieförordningen (1997:908) fastställs av Nämnden för statens avtalsförsäkringar (NSA). Affärsverk tryggar pension genom skuldföring. Vid skuldföring gäller i tillämpliga delar de av NSA fastställda försäkringstekniska riktlinjerna.

2 kap. Pensionsålder

7 §

Pensionsåldern är 65 år och uppnås vid utgången av kalendermånaden före den månad då arbetstagaren fyller 65 år.

Pensionsåldern för flygledare och yrkesofficerare är 60 år och uppnås vid utgången av den kalendermånad då arbetstagaren fyller 60 år.

3 kap. Avgiftsbestämd ålderspension

8 §

Arbetstagaren tillgodoräknas fortlöpande avgifter beräknad på utbetald lön dels för individuell ålderspension, dels för kompletterande ålderspension. I den utbetalda lönen ingår inte kostnadsersättningar (skattefria eller skattepliktiga).

Avgift tillgodoräknas vid följande ledigheter:

- ledighet till följd av sjukdom efter det att sjuklöneperioden enligt lagen (1991:1047) om sjuklön upphört,
- föräldraledighet, dock längst 18 månader per barn,
- ledighet med delpension.

Avgiften beräknas på den fasta lönen enligt 13 § punkt 1.

Avgift tillgodoräknas även för:

- tid under vilken sjukpension utbetalas efter det att anställningen upphört,
- tid under vilken pensionsersättning enligt trygghetsavtalet utbetalas.

Avgiften beräknas på pensionsunderlaget enligt 15 §.

Avgift tillgodoräknas även för:

- tid under vilken förtida uttag enligt 12 § första stycket görs.

Avgiften beräknas på den utbetalda lönen enligt första stycket för kalenderåret före avgångsåret och betalas vid avgången.

Individuell ålderspension

9 §

Arbetstagaren tillgodoräknas månadsvis under anställningstiden en avgift på 2,3 % av lönen eller pensionsunderlaget enligt bestämmelserna i 8 § upp till en årslön av 30 inkomstbasbelopp enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Tillgodoräkningen sker fr.o.m. den månad då arbetstagaren fyller 23 år och längst t.o.m. den månad då han uppnår pensionsåldern. Avgiften skall användas för försäkring avseende ålderspension hos försäkringsgivare enligt 6 § punkt 1.

För arbetstagare som har 60 års pensionsålder enligt 7 § andra stycket tillgodoräknas dessutom, när han uppnår pensionsåldern, en engångsavgift på 6,9 % av lönen eller pensionsunderlaget enligt bestämmelserna i 8 § för kalenderåret före det år han uppnår pensionsåldern.

Kompletterande ålderspension

10 §

Arbetstagaren tillgodoräknas månadsvis under anställningstiden en avgift på 1,9 % av lönen eller pensionsunderlaget enligt bestämmelserna i 8 § upp till en årslön av 30 inkomstbasbelopp enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Tillgodoräkningen sker fr.o.m. den månad arbetstagaren fyller 28 år och längst t.o.m. den månad då han uppnår pensionsåldern. Avgiften skall användas för försäkring avseende ålderspension enligt 6 § punkt 2.

11 §

Utöver den avgift som arbetstagaren tillgodoräknas enligt 10 § får arbetsgivaren avsätta ytterligare avgifter för försäkring avseende ålderspension enligt 6 § punkt 2. Förutsättningen härför är att arbetsgivaren och de lokala arbetstagarorganisationerna i ett lokalt kollektivavtal har enats om att ett avstående från lön eller motsvarande förmån i stället skall tillgodräknas arbetstagaren i form av en extra avgift till den kompletterande ålderspensionen.

Den extra avgiften kan tillgodoräknas fr.o.m. den månad då arbetstagaren fyller 28 år längst t.o.m. kalendermånaden före den månad då han uppnår pensionsåldern.

Den extra avgiften kan tillgodoräknas som en procentuell andel av lönen, som en fortlöpande avgift uttryckt i kronor eller som ett engångsbelopp. Avgift i form av ett engångsbelopp skall gälla redan intjänade förmåner.

De närmare reglerna för tillgodoräknande av extra avgift fastställs i det lokala avtalet.

Uttag av avgiftsbestämda pensioner

12 §

En arbetstagare har rätt att få individuell ålderspension utbetalad från dagen efter avgångsdagen, dock tidigast vid utgången av månaden innan han fyller 61 år (förtida uttag). Om avgången sker i pensioneringssyfte skall avgift enligt 8 § tillgodoräknas för tid t.o.m. den månad då arbetstagaren uppnår pensionsåldern. Den individuella ålderspensionen tas ut som en livsvarig ålderspension enligt vederbörande försäkringsgivares försäkringsvillkor. Om förtida uttag görs kan dock pensionen tas ut som en temporär pension fram till den ordinarie pensionsåldern.

En arbetstagare har rätt att få kompletterande ålderspension utbetalad från dagen efter avgångsdagen, dock tidigast vid utgången av månaden innan han fyller 61 år. Den kompletterande ålderspensionen tas ut antingen som en temporär eller livsvarig pension enligt FSO:s försäkringsvillkor.

Vid temporärt uttag av ålderspension gäller att pensionens storlek får uppgå högst till nedanstående procenttal av den fasta lönen vid avgången enligt 13 § punkt 1:

- 80 procent till den del den fasta lönen inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp,
- 70 procent till den del den fasta lönen överstiger 7,5 inkomstbasbelopp men inte 20 inkomstbasbelopp och
- 40 procent till den del den fasta lönen överstiger 20 inkomstbasbelopp men inte 30 inkomstbasbelopp.

Om temporärt uttag av förmånsbestämd ålderspension samtidigt sker gäller ovanstående begränsningsregler summan av förmånsbestämd, individuell och kompletterande ålderspension enligt detta avtal.

4 kap. Förmånsbestämd ålderspension

Pensionsgrundande lön

13 §

I den pensionsgrundande lönen ingår följande:

1. arbetstagarens fasta lön i anställningen eller motsvarande, oavsett om den har betalats ut eller inte
2. andra kontanta avlöningsförmåner i anställningen¹ som har utbetalats till arbetstagaren, dock inte övertidsersättning eller kostnadsersättningar (skattefria eller skattepliktiga) samt
3. naturaförmåner i form av kost eller bostad, värderade enligt tillämplig skattetabell.

Den pensionsgrundande lönen beräknas för helt kalenderår och begränsas till högst 30 gånger inkomstbasbeloppet enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

14 §

För tid då en arbetstagare har haft delpension uppräknas den pensionsgrundande lönen till vad som skulle ha gällt vid oförändrad sysselsättningsgrad.

Om arbetstagaren i samband med delpensionering måste byta till en annan befattning med lägre lön skall pensionsunderlag enligt 15 § fastställas som om arbetstagaren hade avgått med ålderspension vid delpensionstillfället. Pensionsunderlaget räknas om med förändringar av prisbasbeloppet under tid med delpension.

Pensionsunderlag

15 §

Pensionsunderlag beräknas med utgångspunkt från den pensionsgrundande lönen för de fem kalenderåren närmast före avgångsåret. Vid beräkning av sjukpension enligt 25 § räknas de fem kalenderåren närmast före pensionsåret. Pensionsunderlaget för beräkning av ålderspension räknas om med förändringar av prisbasbeloppet under tid med sjukpension enligt 23 §.

Vid beräkning av pensionsunderlaget beaktas även pensionsgrundande lön i tidigare anställning i den mån lönen avser tid som tillgodoräknas enligt 16 §. Vid pensionsavgång senare än vid pensionsåldern räknas de fem kalenderåren närmast före det år då arbetstagaren uppnår pensionsåldern.

Den pensionsgrundande lönen för de fyra första kalenderåren i femårsperioden räknas med hjälp av prisbasbeloppet om till nivån för det sista året före avgångsåret, dock senast året före det år då arbetstagaren uppnår pensionsåldern.

---

¹ Häri ingår inte ersättningar som ersätter arbetstagarens fasta lön vid t.ex. sjukdom eller föräldraledighet, inte heller sådana ersättningar som ryms inom ramen för arbetstagarens fasta lön, t.ex. mertidstillägg vid partiell tjänstledighet

Pensionsunderlaget utgör medeltalet av de enligt tredje stycket beräknade beloppen. Kan en arbetstagare inte tillgodoräkna pensionsgrundande lön för samtliga i femårsperioden ingående kalenderår utgör pensionsunderlaget medeltalet av beloppen för de hela kalenderår som kan tillgodoräknas arbetstagaren eller om endast ett helt kalenderår kan tillgodoräknas, beloppet för detta år.

Kan inte något helt kalenderår tillgodoräknas skall pensionsunderlaget utgöra det på hela kalendermånader grundade genomsnittsbeloppet per månad multiplicerat med 12.

Pensionsgrundande tjänstetid

16 §

Som pensionsgrundande tjänstetid tillgodoräknas en arbetstagare tid då detta avtal gällt för honom dock tidigast fr.o.m. kalendermånaden efter den då han fyller 28 år och längst t.o.m. kalendermånaden före den månad då arbetstagaren fyller 65 år.

Som pensionsgrundande tjänstetid tillgodoräknas även tid inom tillämpningsområde för andra statliga pensionsbestämmelser. För arbetstagare som 2002-12-31 innehade anställning med statlig pensionsrätt tillgodoräknas också sådan icke-statlig tjänstetid före 2002-12-31 som arbetstagaren fått tillgodoräkna enligt för honom då gällande statliga pensionsbestämmelser. Tid före 2003-01-01 får dock beaktas endast om arbetstagaren har varit anställd för tjänstgöring som uppgår till minst 40 procent av heltidstjänstgöring.

Som pensionsgrundande tjänstetid räknas med undantag för vad som nedan anges, ledighet utan lön som varar högst åtta månader. Dock räknas inte tid för sammanhängande hel ledighet utan lön för att inneha annan anställning med tjänstepensionsrätt som pensionsgrundande tid. Ledighet för längre tid till följd av sjukdom eller arbetskada skall dock räknas som pensionsgrundande tjänstetid, likaså ledighet för vilken havandeskapspenning eller föräldrapenningförmån utgetts.

För ålderspension som följer på sjukpension tillgodoräknas som pensionsgrundande tjänstetid även tiden från avgången till pensionsåldern.

Om icke-statlig tjänstetid tillgodoräknats enligt andra stycket skall pensionsrätt som arbetstagaren tjänat in på grund av den tiden, räknas in i den pensionsrätt han tjänar in enligt detta avtal.

Tjänstetidsfaktor

17 §

För hel pension erfordras att den pensionsgrundande tjänstetiden är minst 30 år.

Tjänstetidsfaktorn utgör förhållandet mellan arbetstagarens pensionsgrundande tjänstetid, beräknad i hela och påbörjade månader, och talet 360, dock högst talet 1.

Ålderspensionens storlek fr.o.m. 65 år på den del av pensionsunderlaget som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

18 §

Arbetstagare född senast 1972 har rätt till förmånsbestämd ålderspension fr.o.m. den månad han fyller 65 år. Pensionens storlek utgör det procenttal som framgår av nedanstående tabell av pensionsunderlaget enligt 15 § och multipliceras med tjänstetidsfaktorn.

Födelseår	Pensionsnivå i procent av pensionsunderlaget
1943	9,5
1944	9,3
1945	9,1
1946	8,9
1947	8,7
1948	8,4
1949	8,2
1950	7,9
1951	7,7
1952	7,4
1953	7,2
1954	6,9
1955	6,6
1956	6,3
1957	6,0
1958	5,7
1959	5,4
1960	5,1
1961	4,7
1962	4,3
1963	3,9
1964	3,6
1965	3,2
1966	2,9
1967	2,5
1968	2,1
1969	1,7
1970	1,3
1971	0,9
1972	0,5

För arbetstagare som har 60 års pensionsålder enligt 7 § gäller i stället nedanstående tabell

Födelseår	Pensionsnivå i procent Av pensionsunderlaget
1948	8,9
1949	8,7
1950	8,4
1951	8,2
1952	7,9
1953	7,7
1954	7,4
1955	7,2
1956	6,9
1957	6,6
1958	6,3
1959	6,0
1960	5,7
1961	5,4
1962	5,1
1963	4,7
1964	4,3
1965	3,9
1966	3,6
1967	3,2
1968	2,9
1969	2,5
1970	2,1
1971	1,7
1972	1,3
1973	0,9
1974	0,5

Ålderspensionens storlek fr.o.m. 65 år på den del av pensionsunderlaget som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

19 §

Arbetstagare har rätt till förmånsbestämd ålderspension på den del av pensionsunderlaget enligt 15 § som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp. Pensionens storlek utgörs av det procenttal som framgår av nedanstående tabell av pensionsunderlaget och multipliceras med tjänstetidsfaktorn.

Födelseår	Pensionsunderlag 7,5 – 20 inkomst- basbelopp	Pensionsunderlag 20 –30 inkomst- basbelopp
1943	64,85	32,40
1944	64,70	32,30

1945	64,55	32,20
1946	64,40	32,10
1947	64,25	32,00
1948	64,10	31,90
1949	63,95	31,80
1950	63,80	31,70
1951	63,65	31,60
1952	63,50	31,50
1953	63,35	31,40
1954	63,20	31,30
1955	63,05	31,20
1956	62,90	31,10
1957	62,75	31,00
1958	62,60	30,90
1959	62,45	30,80
1960	62,30	30,70
1961	62,15	30,60
1962	62,00	30,50
1963	61,85	30,40
1964	61,70	30,30
1965	61,50	30,20
1966	61,30	30,10
1967	61,10	30,00
1968	60,90	30,00
1969	60,70	30,00
1970	60,50	30,00
1971	60,30	30,00
1972	60,10	30,00
1973 och senare	60,00	30,00

För arbetstagare som har 60 års pensionsålder enligt 7 § gäller i stället nedanstående tabell

Födelseår	Pensionsunderlag 7,5 – 20 inkomst- basbelopp	Pensionsunderlag 20 – 30 inkomst- basbelopp
1948	64,40	32,10
1949	64,25	32,00
1950	64,10	31,90
1951	63,95	31,80
1952	63,80	31,70
1953	63,65	31,60
1954	63,50	31,50
1955	63,35	31,40
1956	63,20	31,30
1957	63,05	31,20
1958	62,90	31,10
1959	62,75	31,00
1960	62,60	30,90
1961	62,45	30,80

1962	62,30	30,70
1963	62,15	30,60
1964	62,00	30,50
1965	61,85	30,40
1966	61,70	30,30
1967	61,50	30,20
1968	61,30	30,10
1969	61,10	30,00
1970	60,90	30,00
1971	60,70	30,00
1972	60,50	30,00
1973	60,30	30,00
1974	60,10	30,00
1975 och senare	60,00	30,00

Ålderspensionens storlek före 65 år

20 §

För arbetstagare med 60 års pensionsålder enligt 7 § beräknas ålderspension under tid före den månad arbetstagaren fyller 65 år enligt nedanstående tabell och multipliceras med tjänstetidsfaktorn.¹

Pensionsunderlag		Pensionsnivå
uttryckt i antal inkomstbasbelopp		i procent
-	1	101,0
1	20	65,0
20	30	32,5

Ålderspensionens storlek vid förtida respektive uppskjutet uttag

21 §

En arbetstagare som avgår före pensionsåldern, dock tidigast vid utgången av månaden före den månad han fyller 61 år har rätt att ta ut ålderspension från dagen efter avgångsdagen (förtida uttag). Om arbetstagaren avgår i pensioneringssyfte skall pensionen beräknas som om arbetstagaren hade avgått vid 65 års ålder. Reducering för det förtida uttaget beräknas aktuariellt enligt NSA:s försäkringstekniska riktlinjer. Pensionen kan tas ut som en livsvarig pension eller som en temporär pension fram till den ordinarie pensionsåldern.

Vid temporärt uttag av ålderspension gäller att pensionens storlek får uppgå högst till nedanstående procenttal av den fasta lönen vid avgången enligt 13 § punkt 1

- 80 procent av den fasta lönen till den del denna inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp,
- 70 procent till den del den fasta lönen överstiger 7,5 inkomstbasbelopp men inte 20 inkomstbasbelopp och

¹ En flygförare som uppnått minst 25 flygtjänstår inom försvarsmakten har rätt att avgå med ålderspension tidigast vid utgången av den månad då han fyller 55 år. Vid beräkning av pensionens storlek skall därvid tjänstetidsfaktor 1 tillämpas.

- 40 procent av till den del den fasta lönen överstiger 20 inkomstbasbelopp men inte 30 inkomstbasbelopp.

Om temporärt uttag av individuell och/eller kompletterande ålderspension sker samtidigt med förmånsbestämd ålderspension gäller ovanstående begränsningsregler summan av förmånsbestämd, individuell och kompletterande ålderspension enligt detta avtal.

Om uppskjutet uttag av ålderspension görs skall pensionen ökas för varje kalendermånad från 65-års månaden till den månad uttaget sker. Omräkning sker enligt NSA:s försäkringstekniska riktlinjer.

Samordning

22 §

Ålderspension som inte är minskad på grund av förtida uttag skall under tid före den kalendermånad då arbetstagaren fyller 65 år minskas med sådan ersättning, dock inte ålderspension, enligt AFL eller annan författning som avser samma inkomstbortfall.

5 kap. Sjukpension

Villkor

23 §

En arbetstagare som har beviljats hel förtidspension enligt AFL får vid entledigande sjukpension. Sjukpension utges t.o.m. månaden före den då arbetstagaren får ålderspension eller t.o.m. den månad dessförinnan då arbetstagaren avlider.

Om förutsättningarna för rätt till sjukpension inte längre är uppfyllda kan arbetsgivaren besluta om att sjukpension inte längre skall utges eller att den på arbetstagarens begäran skall bytas ut mot rätt till livränta.

24 §

En arbetstagare vars arbetsförmåga i anställningen är nedsatt på grund av sjukdom har rätt till tillfällig sjukpension om han har beviljats sjukbidrag eller förtidspension enligt AFL. Tillfällig sjukpension utges fr.o.m. den månad försäkringskassan har fattat beslut om sjukbidrag eller förtidspension eller om beslutet gäller från en senare tidpunkt fr.o.m. denna senare tidpunkt. Tillfällig sjukpension utges så länge arbetstagaren uppbär sjukbidrag eller förtidspension, dock längst till dess anställningen upphör.

Tillfällig sjukpension utges dock inte för tid som arbetstagaren har sjukavdrag enligt avtal.

Sjukpensionens storlek

25 §

Sjukpensionen och den tillfälliga sjukpensionen utgörs av följande procent av pensionsunderlaget oavsett tjänstetidsfaktorn.

Pensionsunderlag uttryckt i inkomstbasbelopp	Pensionsnivå i procent %
-7,5	21
7,5	81
20	40,5

Om sjukbidrag eller förtidspension beviljats som en partiell förmån utges tillfällig sjukpension i proportion till den partiella förmånen.

Samordning

26 §

Sjukpension enligt 23 eller 24 §§ skall på lönedel upp till 7,5 prisbasbelopp minskas med livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) eller lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL).

6 kap Efterlevandepension

Villkor

27 §

Efterlevandepension utges efter en arbetstagare som vid dödsfallet omfattades av avtalet eller som då hade ålders- eller sjukpension enligt avtalet eller ersättning enligt 14 eller 15 §§ trygghetsavtalet.

Efterlevandepension utges till en efterlevande make, som stadigvarande sammanbodde med arbetstagaren vid dennes död. Med efterlevande make jämställs i detta kapitel efterlevande registrerad partner. Med efterlevande make jämställs i detta kapitel även den som, utan att vara gift eller registrerad partner, stadigvarande sammanbodde med ogift arbetstagare vid dennes död och som tidigare varit gift med eller registrerad partner eller har eller har haft eller vid dödsfallet väntade barn med arbetstagaren.

Efterlevandepension utges också till arvsberättigat barn som inte har fyllt 20 år. Med arvsberättigat barn jämställs barn som har mottagits i adoptionssyfte.

Efterlevandepension till make

28 §

Efterlevandepension till efterlevande make utges under sex år fr.o.m. månaden efter dödsfallet, dock längst till utgången av den månad då arbetstagaren/pensionären skulle ha fyllt 75 år. Om den efterlevande avlider utges pensionen till utgången av den månad då detta inträffat.

Efterlevandepension utges för varje år med ett belopp motsvarande 1,2 prisbasbelopp.

Därtill utges ett belopp uttryckt i procent av den del av pensionsunderlaget enligt 15 § som överstiger 7,5 gånger inkomstbasbeloppet enligt följande:

Upp till 20 inkomstbasbelopp

År 1	45 %
År 2 – 6	30 %

Mellan 20 och 30 inkomstbasbelopp

År 1	22,5 %
År 2 – 6	15 %

Om det inte finns någon efterlevande make tillfaller beloppen arvsberättigat barn enligt 27 §. Belopp som är gemensamt för flera barn delas lika mellan dem.

Efterlevandepension till arvsberättigat barn

29 §

Efterlevandepension till varje arvsberättigat barn utges till dess barnet fyllt 20 år enligt nedan med ett belopp uttryckt i procent av pensionsunderlaget enligt 15 §:

Pensionsunderlag uttryckt i inkomst- basbelopp		procenttal
7,5	10	10
7,5	20	25
20	30	12,5

Samordning

30 §

Om en förmånstagare för ett visst år har rätt till såväl efterlevandepension som kompletterande efterlevandefribrev eller efterlevandefribrev enligt övergångsbestämmelserna 3 och 4 i detta avtal skall den utbetalda efterlevandepensionen för detta år minskas så att summan av efterlevandepension, kompletterande efterlevandefribrev och/eller efterlevandefribrev högst uppgår till vad efterlevandepensionen enligt detta kapitel skulle ha uppgått till för detta år. Dock skall den samlade utbetalda efterlevandeförmånen för året inte understiga vad som skulle ha utbetalats som enbart kompletterande efterlevandefribrev och/eller efterlevandefribrev enligt övergångsbestämmelserna.

7 kap. Intjänande av pensionsrätt

31 §

Intjänande av pensionsrätt från och med den 1 januari 2003

Rätten till ålderspension enligt 5 § punkt 2 a intjänas månadsvis under anställningstiden med en för varje månad bestämd del av den slutliga ålderspensionen. Storleken av den för månaden intjänade delen beräknas så att dess kapitalvärde är lika med bruttopremien för månaden med tillämpning av de försäkringstekniska riktlinjerna enligt bilaga 2. För en

arbetstagare som intjänar pensionsrätt hos affärsverk som tryggar pension genom skuldföring bestäms intjänandet som om tryggandet hade skett genom försäkring.

Intjänad pensionsrätt den 31 december 2002

För arbetstagare som var anställd den 31 december 2002 och som t.o.m. detta datum intjänat rätt till pension enligt statliga pensionsbestämmelser är den vid nämnda tidpunkt intjänade pensionen lika med den egenlivränta, som arbetstagaren skulle ha haft rätt till vid avgång från anställningen. Dock skall vid beräkning av livräntan

- bortses från kravet på fyllda 31 år och minst tre års pensionsgrundande tjänstetid
- förmånsnivåerna i PA-91 för ålderspension tillämpas
- samordning ske med eventuell icke-statlig pensionsrätt enligt då gällande statliga pensionsbestämmelser

Den intjänade pensionen enligt ovan omvandlas till fribrev och värdesäkras under aktivtiden genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

Pensionsrätt intjänad t.o.m. den 31 december 2002 vid återanställning

För en arbetstagare som har haft statlig anställning men som inte var anställd den 31 december 2002 gäller vid återanställning i staten efter nämnda datum att livränta som har intjänats i tidigare statlig anställning omvandlas till fribrev. Fribrevet värdesäkras under aktivtiden genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

Pensionsrätt vid avgång från anställning

En arbetstagare som avgår från sin anställning av annan anledning än att rätt till sjukpension inträder har rätt till fribrev vars belopp är lika med den intjänade pensionen enligt ovan. Fribrevet räknas upp genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

En arbetstagare som avgår från sin anställning med ålderspension och vars ålderspension enligt 18 och 19 §§ understiger fribrevsvärdet har rätt att få ålderspension som svarar mot fribrevsvärdet.

8 kap. Värdesäkring under utbetalningstid

32 §

Förmånsbestämd ålderspension, sjukpension samt efterlevandepension värdesäkras genom anknytning till förändringar av det prisbasbelopp som den pensionsgrundande lönen har uppräknats till.

9 kap. Förmånligare villkor

33 §

Arbetsgivaren kan när särskilda skäl föreligger medge förmånligare villkor än vad som framgår av avtalet.

10 kap. Utbetalning av pensionsförmåner

34 §

För utbetalning av förmånsbestämd ålderspension, sjukpension samt efterlevandepension gäller de bestämmelser som anges i bilaga 3.

11 kap. Efterskydd

35 §

Om en arbetstagare avgår från sin anställning gäller avtalet beträffande sjukdomsfall och dödsfall ytterligare tre månader efter avgången. Detta gäller dock inte för en arbetstagare som erhållit annan anställning med tjänstepensionsrätt.

Övergångsbestämmelser

1. Fortsatt tillämpning av tidigare pensionsavtal

För arbetstagare med 65 års pensionsålder enligt 7 § födda 1942 eller tidigare och för arbetstagare med 60 års pensionsålder enligt 7 § födda 1947 eller tidigare skall bestämmelserna i PA-91 fortsättningsvis tillämpas.

För arbetstagare som avgått med pensionsförmån enligt PA-91 eller PA-74 gäller att bestämmelserna i dessa avtal skall fortsätta att tillämpas.

För arbetstagare som uppstår tillfällig sjukpension gäller punkt 6 nedan.

2. Pensionsgrundande tjänstetid

En arbetstagare som 2002-12-31 kan tillgodoräkna sig pensionsgrundande tjänstetid före 28 års ålder enligt tidigare pensionsavtal skall bibehålla den tillgodoräknade tiden.

3. Kompletterande efterlevandepension avseende lönedelar som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

Kompletterande efterlevandepension och familjepension avseende lönedelar över 7,5 inkomstbasbelopp som en arbetstagare har intjänat per den 31 december 2002 enligt PA-91 respektive PA-74 övergår vid nämnda datum till fribrev avseende kompletterande efterlevandelivränta.

Vid beräkning av efterlevandelivräntan skall

- bortses från kravet på fyllda 31 år och minst tre års pensionsgrundande tjänstetid
- samordning ske med eventuell icke-statlig pensionsrätt enligt då gällande statliga pensionsbestämmelser

Det kompletterande efterlevandefribrevet anknyts till prisbasbeloppet för år 2002 och värdesäkras genom omräkning med senare förändringar av prisbasbeloppet.

Det kompletterande efterlevandefribrevet tas ut som en livsvarig pension som räknas om genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

4. Familjepension avseende lönedelar som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp

Intjänad familjepension enligt PA-74 avseende lönedelar som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp beräknas som sju procent av den pensionsgrundande lönen per den 31 december 2002. Den intjänade familjepensionen beräknas med utgångspunkt från anställningstidpunkten och omvandlas till fribrev. Fribrevet anknyts till prisbasbeloppet för år 2002 och värdesäkras genom omräkning med senare förändringar av prisbasbeloppet.

Efterlevandefribrevet tas ut som en livsvarig pension som räknas om genom anknytning till prisbasbeloppets förändring.

5. Pensionsålder

För den som är anställd 2002-12-31 och som då har rätt att avgå med ålderspension vid en tidigare ålder än 65 år enligt punkt 1 i övergångsbestämmelserna till PA-91 gäller sagda övergångsbestämmelser.

För arbetstagare som den 31 december 2002 är anställda i säkerhetstjänst gäller fortsättningsvis 5 § förhandlingsprotokollet 1991-03-15 till PA-91.

Den förmånsbestämda ålderspensionen för arbetstagare enligt första och andra stycket beräknas för tid fr.o.m. den månad arbetstagaren fyller 65 år enligt 18 och 19 §§ detta avtal samt för tid före den månaden enligt 18 § PA-91 (bilaga 4).

En arbetstagare som med stöd av första och andra stycket avgår före ordinarie pensionsålder har rätt att tillgodoräkna avgift enligt 9 § första stycket för den tid som återstår från avgången till den ordinarie pensionsåldern.

6. Arbetstagare med tillfällig sjukpension

För arbetstagare som 2003-01-01 uppbär tillfällig sjukpension och/eller har personlig statlig pensionsrätt skall PA-91 fortsätta att tillämpas. Om arbetstagaren åter blir arbetsförmögen och den tillfälliga sjukpensionen upphör skall detta avtal gälla för honom fr.o.m. dagen efter det att den tillfälliga sjukpensionen har upphört. Därvid skall såväl avgiftsbestämd som förmånsbestämd ålderspension tjänas in som om detta avtal hade gällt för honom fr.o.m. 2003-01-01. Avgift som inbetalas för sådan retroaktiv tid skall räknas upp med återbäringsrättan för traditionell livförsäkring hos den av parterna bildade försäkringsgivaren.

Övergångsbestämmelser för vissa yrkesofficerare

1. Övergång till nya pensionsavtal

Fr.o.m. den 1 januari 2003 upphör PA-74 att gälla för yrkesofficerarna med undantag för officerare som avgår med s.k. särskild pension och officerare på reservstat. För officerare födda 1943 –1947 kommer fr.o.m. detta datum bestämmelserna i PA-91 att tillämpas. Därvid skall punkten 4 i övergångsbestämmelserna avseende familjepension på lönedelar som inte överstiger 7,5 inkomstbasbelopp gälla.

2. Pensionsålder

För yrkesofficer som fyller 60 år under perioden 1 oktober 2002 – 31 december 2002 inträder pensionsåldern vid utgången av december 2002. Avgång med ålderspension sker därvid i enlighet med PA-74.

3. Pensionsunderlag för yrkesofficer

För yrkesofficer som före 1 januari 2003 har omfattats av PA-74 skall vid beräkning av pensionsunderlag enligt 15 § detta avtal eller 9 och 10 §§ PA-91 endast beaktas pensionsgrundande lön fr.o.m. den 1 januari 2002.

4. Kåpantrappa

Yrkesofficerare födda 1944 – 1952 får fr.o.m. den 1 januari 2003 tillgodoräkna avgifter till den kompletterande ålderspensionen (kåpan) enligt nedan:

Födelseår	Avgift i procent
1944	4,0
1945	4,0
1946	4,0
1947	4,0
1948	3,4
1949	2,9
1950	2,5
1951	2,2
1952	2,0

Bilaga 1 till PA 03

Se bilaga 1 till PA-91

**Utdrag ur de försäkringstekniska riktlinjerna för Nämnden för Statens
Avtalsförsäkringar (NSA)**

A Riktlinjer för beräkning av premier

A.4 Fortlöpande premier

För en sparförmån betalas en fortlöpande premie som för varje månad bestäms med utgångspunkt från en bruttopremie beräknad med tillämpning av förestående antaganden så att den förblir konstant fram till pensionsåldern om den utfästa sparförmånen är oförändrad.

Den intjänade pensionsrätten skall årligen uppräknas med prisbasbeloppet. Uppräkningen betalas med en särskild premie och den därefter fortlöpande premien minskas med ett belopp vars kapitalvärde är lika med värdet av pensionsrättens uppräkning.

C Riktlinjer för beräkning av tekniska återköpsvärden samt vid ändring av försäkring

C.1 Tekniska återköpsvärden

Det tekniska återköpsvärdet för en försäkring med sparförmån är lika med försäkringens kapitalvärde beräknat med tillämpning av antagandena under B.

C.2 Ändring av försäkring

Vid ändring av försäkring till fribrev och vid ändring till förtida eller uppskjutet uttag av ålderspensionen beräknas försäkringens belopp så att försäkringens tekniska återköpsvärde före och efter ändringen är oförändrat

Vid sänkning av pensionsunderlaget beräknas den fortlöpande premien omedelbart efter sänkningen som om pensionsunderlaget inte tidigare överstigit den nya nivån. Den härigenom uppkommande extra pensionsrätten på sänkingsbeloppet tillgodoräknas arbetstagaren som ett fribrev. Om pensionsunderlaget senare åter höjs sammanlagt mer än vad som motsvarar prisbasbeloppets ökning skall fribrevet inräknas vid bestämningen av utfäst sparförmån på höjningsbeloppet.

Bilaga 3 till PA 03

Utbetalning av pensionsförmåner m.m.

Motsvarar bilaga 5 till PA-91 (se 9 § förhandlingsprotokollet)

Utdrag ur PA-91 18 §

För anställda i säkerhetstjänst skall ålderspensionen under tid före den månad då arbetstagaren fyller 65 år beräknas enligt nedanstående tabell och multipliceras med tjänstetidsfaktorn. Vid uttag senare än 60-års månaden skall pensionen ökas för varje hel månad som uttaget senarelagts med det procenttal som följer av tabellen.

Pensionsunderlag uttryckt i antal förhöj- da prisbasbelopp	Pensionsnivå i procent	Ökning i procent vid senarelagt uttag
- 20	65	0,261
20 - 30	32,5	0,261